

k informacím

Ministerstvo zahraničních věcí
Čj.: 017.251/68-PO

Vyhodoveno: 70x
Výtisk č.: 65

Pro schůzi vlády

Věc: Návrh protokolu s vládou SSSR o některých otázkách, souvisejících s dočasnou přítomností sovětských vojsk na území ČSSR

Ministr zahraničních věcí předkládá spolu s ministrym národní obrany, spravedlnosti, vnitra, financí, národně hospodářského plánování a generálním prokurátorem návrh shora uvedeného protokolu, vypracovaného na základě usnesení vlády z 25. září 1968, č. 344, bod III/2.

Předkládá:

ministr zahraničních věcí
vz. dr. Ján Pudlák
I. náměstek ministra

v Praze dne 1. října 1968

Návrh usnesení:

"Vláda

1. souhlasí s tím, aby čs. vládní delegace vedla jednání s vládní delegací SSSR o postupném úplném stažení vojsk 5 států Varšavské smlouvy z ČSSR ve smyslu důvodové zprávy z na základě zásad obsažených v připojeném návrhu protokolu;

2. zmocňuje vedoucího delegace, aby podle situace v jednání předložil návrh textu protokolu vládní delegaci SSSR."

Provedou:

předseda vlády, ministr zahraničních věcí, ministři národní obrany, vnitra, spravedlnosti, financí a národně hospodářského plánování a generální prokurátor

Ministerstvo zahraničních věcí
Čj.: 017.251/68-PO

Vyhodoveno: 70x
Počet listů: 4

D ú v o d o v á z p r á v a

Na základě usnesení vlády ze dne 25. září 1968, č. 344, bod III/2, předkládá ministr zahraničních věcí návrh protokolu mezi vládou ČSSR a vládou SSSR o některých otázkách, souvisejících s přítomností sovětských vojsk na území ČSSR. Návrh byl projednán na meziresortní poradě za účasti zástupců ministerstev národní obrany, vnitra, spravedlnosti, financí, národohospodářského plánování a generální prokuratury. Zástupci těchto resortů vzhledem k naléhavosti věci získali urychleně souhlas vedoucích resortů s sdělili jej ministerstvu zahraničních věcí, takže jej lze považovat za projednáný ve zkráceném připomínkovém řízení a odsouhlasený všemi zúčastněnými ministry a generálním prokurátorem.

Jedním z nejdůležitějších rysů návrhu je koncepce, že vzhledem k předpokládanému odsunu větší části sovětských vojsk a předpokládanému odsunu všech vojsk PLR, MLR, NDR a BLR je třeba upravit v návrhu protokolu podmínky přítomnosti sovětských vojsk, dočasně zůstávajících na území ČSSR, přičemž tuto dohodu je nutno vázat alespoň na dohodnutí konkrétního termínu, do kterého dojde ke sjednání dohody o termínovaném úplném odsunu všech sovětských vojsk z čs. území. Jak známo, zúčastněné resory předpokládaly, že by bylo žádoucí uzavřít jen jednu dohodu, která by pojednávala o termínech pro postupné stažení všech sovětských vojsk z Československa a upravovala podmínky dočasného pobytu sovětských vojsk do té doby, než by došlo k jejich úplnému odsunu. Z jednání ministrů národní obrany ČSSR a SSSR však vyplynulo, že sovětská strana zatím o termínech úplného a konečného odsunu rozhodně nechce jednat a že proto bude třeba uzavřít dohody dvě.

I přes tuto situaci je třeba podle názoru zúčastněných ministrů a generálního prokurátora zabránit tomu, aby byl protokol o podmírkách přítomnosti sovětských vojsk uzavřen zcela neodvisle od dohody o termínovaném úplném stažení. Zúčastnění ministři a generální prokurátor jsou toho názoru, že oddělení těchto dvou problémů by šlo daleko za rámec moskevského protokolu, který stanoví, že "o podmírkách pobytu a úplného odchodu spojeneckých vojsk bude uzavřena smlouva mezi vládami ČSSR a vládami, jejichž vojska jsou na území ČSSR". Oddělením těchto dvou problémů by mohla vzniknout situace, že by byla uzavřen protokol o podmírkách přítomnosti sovětských vojsk, ale otázka jejich úplného odsunu by byla odkládána na neurčito. Ponechání sovětských vojsk na československém území na časově nespecifikovanou dobu a navíc jejich rozmístění ve větším počtu po celém území ČSSR, i ve městech nebo v blízkosti velkých měst, by pochopitelně mělo za následek trvající vojensko-politický nátlak na vnitřní vývoj v Československu, riziko dalšího oslabování ČSLA a další podstatné oslabení suverenity ČSSR a jejího mezinárodního postavení.

Článek 1 předpokládá, že otázka počtů a složení kontingenční sovětských vojsk, které dočasně zůstanou na území ČSSR, bude předmětem intenzivního jednání vládních delegací a že tato otázka, spolu s dislokací vojsk, bude dohodnuta ve zvláštním dokumentu, který by tvoril přílohu protokolu.

Článek 2 pojednává o součinnosti mezi velením sovětských vojsk a velením ČSLA jak pokud jde o přesuny vojsk a vojenské techniky, tak o součinnost ve vzdušném prostoru. O součinnosti velitelských orgánů sovětských vojsk a zásadách styků s orgány ČSLA pojednává článek 5, který o tom předpokládá uzavření zvláštní dohody. To se jeví zvláště nutné proto, že ČSLA má

spolu se sovětskými vojsky používat některé výcvikové prostory. Návrh protokolu nepředpokládá, že by se velení sovětských vojsk mělo stýkat s místními orgány státní moci a správy a v článku 5 je implikováno, že styk by se zásadně uskutečňoval pouze mezi vojenskými orgány.

Články 3 a 4 pojednávají o zásadách chování sovětských vojsk na území ČSSR a otázkách jurisdikce nad příslušníky sovětských vojsk a civilními osobami je doprovázejícími. Podle zvláštního materiálu vypracovaného generálním prokurátorem ve spolupráci se zúčastněnými resorty platí na území ČSSR výlučně čs. právní řád a proto všechny osoby zde pobývající, pokud se na ně nevztahuje výsady nebo výjimky stanovené mezinárodním právem, plně podléhají jurisdikci příslušných čs. orgánů. Předpokládá se, že pokud by Sovětský svaz požadoval, aby jeho orgány mohly samy postihovat příslušníky jeho vojsk, bylo by možno v mezinárodní smlouvě uvažovat o těchto dvou výjimkách pro vynětí z jurisdikce čs. orgánů:

a) trestních činů příslušníků cizích vojsk pokud byly spáchány výlučně ke škodě některého státu, jehož vojska jsou dočasně přítomna na území ČSSR;

b) přestupků a provinění, které lze vyřídit podle kázeňských předpisů.

Tyto výjimky z platného právního řádu by mohly být stanoveny jedině způsobem předepsaným Ústavou ČSSR, to znamená zákonem nebo mezinárodními smlouvami, jejichž ratifikace by podléhala souhlasu Národního shromáždění.

Otázky majetkovární a finanční, jakož i otázky rozsahu a způsobu poskytování materiálních a jiných prostředků a služeb sovětským vojskům na území ČSSR se řeší v článku 6 návrhu protokolu. Články 7 a 8 obsahují závěrečná ustanovení.

- 4 -

Zúčastnění ministři a generální prokurátor považují posléze za vhodné doporučit vládě, aby návrh protokolu byl sovětské straně předložen až kdyby se během jednání vládních delegací zjistilo, že sovětská strana sama má o jeho uzavření zájem a dále, jak již bylo zmíněno shora, že v něm bude možno stanovit podmínu termínu **uzavření dohody** o úplném odsunu všech sovětských vojsk.

Materiál se současně zasílá k projednání Národnímu shromáždění.

Ministr zahraničních věcí:
vz. dr. Ján Fudlák v.r.

Za správnost vyhotovení:

My Hu

Ministerstvo zahraničních věcí
K čj. 017.251/68-PO

Vyhodoveno: 70x

Protokol

mezi vládou ČSSR a vládou SSSR o některých otázkách, souvisejících s dočasnou přítomností sovětských vojsk na území ČSSR

Vláda ČSSR a vláda SSSR,

vycházejíce ze skutečnosti, že vojska SSSR, spolu s vojsky PLR, MLR, NDR a BLR, dočasně vstoupila z 20. na 21. srpna 1968 na československé území,

odvolávajíce se na komuniké o československo-sovětském jednání v Moskvě ve dnech 23.-26. srpna 1968,

majíce na zřeteli, že odsun většiny sovětských vojsk a odsun vojsk PLR, MLR, NDR a BLR z československého území, k němuž právě dochází, souvisí s normalizací života v ČSSR a s obnovením zákonnosti a pořádku na celém československém území,

přejíce si vyřešit některé otázky, související s dočasnou přítomností kontingentů sovětských vojsk na československém území do doby, než bude uzavřena dohoda o jejich terminovaném úplném odsunu,

se dohodly takto:

Článek 1

1. Na území ČSSR dočasně zůstávají kontingenty sovětských vojsk v počtech a složení, které je specifikováno v příloze 1 k tomuto Protokolu. V této příloze je také specifikována jejich dislokace ve vojenských objektech a prostorech, vyme-

- 2 -

zených na základě předchozího jednání ministrů národní obrany ČSSR a SSSR.

2. Nejpozději do 15. dubna 1969 uzavřou vlády ČSSR a SSSR dohodu o termínovaném úplném odsunu všech sovětských vojsk z československého území.

Článek 2

1. Velení sovětských vojsk bude předem informovat velení ČSLA o všech přesunech svých vojsk a vojenské techniky po dohodnutých osách na území ČSSR.

2. Velení ČSLA bude nápomocno velení sovětských vojsk při vytváření předpokladů k odsunu vojsk z československého území, k němuž právě dochází.

3. Ve vzdušném prostoru budou sovětská vojska
- dodržovat zásady Protokolu o Jednotném systému PVOS států Varšavské smlouvy ve vzdušných prostorech těchto států;
  - řídit se Směrnicemi pro lety bojového a vojenského dopravního letectva států Varšavské smlouvy z r. 1965, přičemž budou brát v úvahu maximální kapacitu vzdušného prostoru ČSSR (3.000 letů denně).

Článek 3

Sovětská vojska na území ČSSR, jejich příslušníci a civilní osoby je doprovázející,

- nebudou se žádným způsobem vměšovat do vnitřních záležitostí ČSSR např. do politického a veřejného života, nebo jinak porušovat její svrchovanost,

- 3 -

b) budou plně dodržovat zákony a jiné právní předpisy ČSSR.

Č l á n e k 4

1. Otázky jurisdikce nad příslušníky sovětských vojsk a civilními osobami je doprovázejícími se až do jejich odstupu z území ČSSR budou řídit těmito ustanoveními:

- a) Trestné činy, provinění a přestupky spáchané na území ČSSR příslušníky sovětských vojsk a civilními osobami je doprovázejícími budou zásadně stíhány podle československých zákonů příslušnými orgány ČSSR, s výjimkou trestných činů, provinění a přestupků uvedených v odst. b).
- b) Trestné činy, provinění a přestupky spáchané příslušníky sovětských vojsk a civilními osobami je doprovázejícími výlučně ke škodě Sovětského svazu, jehož i trestné činy, provinění a přestupky, které lze vyřídit podle kázeňských předpisů, budou stíhány podle sovětských zákonů a předpisů příslušnými sovětskými orgány.

2. Trestné činy, provinění nebo přestupky spáchané československými občany proti příslušníkům sovětských vojsk nebo civilním osobám je doprovázejícím budou stíhány příslušnými československými orgány podle československých zákonů.

3. Poskytování právní pomoci mezi příslušnými orgány ČSSR a SSSR se řídí Smlouvou mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních z 31. srpna 1957.

Č l á n e k 5

Společné využívání vojenských výcvikových prostorů, jakož i pravomoc velitelských orgánů sovětských vojsk a zásady jejich styku s orgány ČSLA budou stanoveny zvláštní dohodou.

- 4 -

Článek 6

1. Náhrada škod a újmy způsobené vstupem a dočasné přítomností vojsk pěti států Varšavské smlouvy na území ČSSR, včetně způsobu vyúčtování a úhrady, bude upravena zvláštními dohodami mezi vládou ČSSR a vládami těchto pěti států.

2. Otázky rozsahu a způsobu poskytování materiálních a jiných prostředků a služeb sovětským vojskům dočasně zůstávajících na území ČSSR, jakož i otázky způsobu vyúčtování a úhrad poskytovaných prostředků a služeb budou upraveny zvláštní dohodou mezi vládou ČSSR a vládou SSSR.

3. Otázky daňové, celní a devizové budou řešeny podle přílohy č. 2 k tomuto Protokolu.

Článek 7

Spory, které by vznikly z výkladu či provádění tohoto Protokolu, budou řešeny výlučně pokojnými prostředky podle volby obou vlád.

Článek 8

Tento Protokol vstoupí v platnost dnem schválení podle ústavních předpisů obou států a zůstane v platnosti do uzavření dohody zmíněné v článku 1 odst. 2.

Dáno v ..... v jazyce českém a ruském, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Za vládu ČSSR:

Za vládu SSSR: